

Nr 361.

Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till åtgärder för utökning av vinterproduktionen av tegel; given Stockholms slott den 25 oktober 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Axel Gjöres.

Utdrag av protokollet över folkhushållningsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 oktober 1946.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med t. f. chefen för socialdepartementet, statsrådet Mossberg, chefen för finansdepartementet samt statsrådet Ericsson anför chefen för folkhushållningsdepartementet, statsrådet Gjöres.

I syfte att under vintern 1942/43 åstadkomma en för den avsedda bostadsbyggnadsverksamheten under angivna tid erforderlig ökning av tegelproduktionen i landet ställde Kungl. Maj:t genom beslut den 13 november 1942 ett belopp av 125 000 kronor till statens byggnadslånebyrås förfogande att av byrån i samråd med statens priskontrollnämnd användas för ökning av tegelproduktionen. Ur beloppet utbetalades ersättning till sådana tegelbruk, som i normala fall bedrevo tegeltillverkning endast under den varmare årstiden men som förklarade sig villiga bedriva produktion även under vin-

Bihang till riksdagens protokoll 1946. 1 saml. Nr 361.

tern. Ersättningen avsågs skola utgöra gottgörelse för ökade bränslekostnader och för förluster på grund av sönderfruset tegel m. m. samt beräknades efter en merkostnad av 10 kronor per 1 000 st. s. k. normaltegel, d. v. s. murtegel i dimensionen $25 \times 12 \times 7,5$ cm. För merproduktionen av murtegel i andra dimensioner utgick ersättning efter kubikinnehåll med ersättningen för normaltegel som bas. Angivna belopp å 125 000 kronor anvisades från det å förskottsstat för försvarsväsendet uppförda anslaget till Allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder. Beloppet täcktes sedermera genom ett av riksdagen beviljat anslag å motsvarande belopp.

Genom beslut den 13 oktober 1944 anvisade Kungl. Maj:t från det å förskottsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1944/45 under elfte huvudtiteln uppförda anslaget till Allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder ett belopp av högst 400 000 kronor, att av industrikommissionen i samråd med priskontrollnämnden användas för ökning av tegelproduktionen under vintern 1944/45. Ur beloppet skulle ersättningar utgå efter samma grunder, som av byggnadslånebyrån tillämpades under vintern 1942/43. Beloppet täcktes sedermera genom ett av riksdagen beviljat reservationsanslag.

Enligt skrivelse den 4 december 1945, nr 566, beviljade riksdagen, med bifall till ett av Kungl. Maj:t i propositionen nr 334/1945 bilaga 10 punkt 2 framställt förslag, å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 ett reservationsanslag å 400 000 kronor till Åtgärder för utökning av vinterproduktionen av tegel. Genom beslut den 14 december 1945 ställde Kungl. Maj:t beloppet till industrikommissionens förfogande för att av kommissionen i samråd med priskontrollnämnden användas såsom bidrag för merkostnader för produktionen av tegel och därmed jämförlig sten under vintern 1945/46.

I en den 9 oktober 1946 till folkhushållningsdepartementet inkommen skrivelse har *industrikommissionen* i samråd med priskontrollnämnden hemställt, att Kungl. Maj:t ville ställa ett belopp av intill 400 000 kronor till kommissionens förfogande för att i huvudsak enligt samma grunder, som tillämpats för stödet åt tegeltillverkningen under vintrarna 1944/45 och 1945/46, användas för ökning av produktionen av tegel och därmed jämförlig byggnadssten under vintern 1946/47. I skrivelsen uppger kommissionen, att vid de tegelbruk, varom här vore fråga, under vintern 1945/46 tillverkats omkring 30 miljoner tegel, för vilka subvention utgått. Vid samma tegelbruk hade, förutom denna kvantitet, ungefär 14 miljoner tegel tillverkats, vilken kvantitet representerade ett medelvärde av brukens normala vinterproduktion. Totalt hade under år 1946 intill den 1 augusti levererats över 209 miljoner murtegel. Tillverkningen av murtegel, vilken år 1945 uppgått till omkring 390 miljoner sten, komme under 1946 förmodligen att minska i brist på arbetskraft och man måste befara betydande svårigheter vid början av

år 1947, när dels tegelbruken vid 1946 års slut ej kunde beräknas innehålla några större kvantiteter i lager, dels ock flertalet bruk återupptog driften först under våren 1947. Det syntes därför nödvändigt att söka åstadkomma en ökning av produktionen av tegel och därmed jämförlig byggnadssten utöver normal tillverkning jämväl under kommande vinter. En undersökning av möjligheterna härutinnan hade givit vid handen, att tegelfabrikerna vore villiga till en dylik produktionsökning under samma förutsättningar som tidigare gällt, d. v. s. att särskild gottgörelse lämnades enligt förut tillämpade grunder. Denna merproduktion kunde beräknas komma att uppgå till omkring 30 miljoner tegel. Erforderligt bränsle för vintern funnes enligt uppgift från tegelindustrien till förfogande.

Över industrikommissionens framställning har yttrande avgivits av *statens byggnadslånebyrå*, som tillstyrker framställningen. Härvid uppger byggnadslånebyrån, att det för år 1947 avsedda bostadsbyggnadsprogrammet omfattade 45 000 lägenheter i rikets tätorter och att med hänsyn till önskvärldheten av en över året jämnt fördelad produktion härav cirka 30 000 lägenheter torde vara under byggnad den 1 januari 1947. Byggnadslånebyrån fortsätter:

Förutsättningen för att en bostadsproduktion av angivna omfattning skall kunna komma till stånd är, att byggnadsmateriel finnes att tillgå i erforderlig utsträckning. Då tegel är ett material, som endast med svårighet kunnat ställas till förfogande i någorlunda tillfredsställande omfattning, är det enligt byggnadslånebyråns uppfattning av synnerlig vikt, att åtgärder för att öka framställning av tegel under instundande vinter vidtagas i sådan utsträckning, att bostadsproduktionen icke försenas av brist på sådant material.

Av vad i ärendet förekommit framgår, att brist på murtegel kan befaras Departementis-
chefen. uppstå under instundande vinter, om ej särskilda åtgärder vidtagas för en ökning av produktionen. Med hänsyn härtill och då det i nuvarande läge är synnerligen angeläget, att byggnadsproduktionen icke hindras på grund av brist på tegel, är jag beredd att biträda industrikommissionens förslag om fortsatt ersättning till sådana tegelbruk, som i normala fall bedriva tillverkning endast under sommaren men som förklara sig villiga att uppehålla produktionen även under vintern. Ersättning synes böra utgå enligt i huvudsak samma grunder som tidigare.

Industrikommissionens beräkning av medelsbehovet, 400 000 kronor, synes mig böra godtagas. Med hänsyn till att, enligt vad jag erfarit, reservation å åtminstone 100 000 kronor föreligger å de för samma ändamål tidigare anvisade reservationsanslagen, finner jag dock anslagsbeloppet för budgetåret 1946/47 kunna begränsas till 300 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att till *Åtgärder för utökning av vinterproduktionen av tegel* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1946/47

under elfte huvudtiteln anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 300 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställdan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Vid protokollet:

Sven Persson.